

KONKURS CHEMICZNY

DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW

I ETAP SZKOLNY

11 października 2012

Ważne informacje:

1. Masz 60 minut na rozwiązanie wszystkich 20 zadań.
2. W każdym zadaniu zaznacz kółkiem wybraną odpowiedź A, B, C lub D.
3. Pisz długopisem lub piórem, nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i zaznacz inną odpowiedź.
4. Na końcu arkusza jest zamieszczony układ okresowy pierwiastków i tabela rozpuszczalności.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	20	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis osoby sprawdzającej		

- Wybierz odpowiedź opisującą prawidłowy skład jądra atomu tlenu - izotopu ^{18}O .
 - 8 neutronów i 8 protonów.
 - 8 protonów i 8 elektronów.
 - 18 nukleonów w tym 8 protonów.
 - 16 nukleonów w tym 8 protonów.
- Zidentyfikuj promieniowanie, jakie towarzyszy przemianie promieniotwórczej Tl-206 w Pb-206.
 - Promieniowanie α .
 - Promieniowanie β^- .
 - Promieniowanie α i promieniowanie β^- .
 - Tylko promieniowanie γ .
- Zdefiniuj wiązanie koordynacyjne.
 - Wiązanie kowalencyjne utworzone przez parę elektronów pochodzących od jednego atomu.
 - Wiązanie wywołane elektrostatycznym przyciąganiem się jonów o przeciwnych znakach.
 - Wiązanie między atomami wytworzone przez połączenie się w parę dwóch elektronów, pochodzących po jednym od każdego atomu.
 - Wiązanie atomowe utworzone przez parę elektronów pochodzących od różnych atomów.
- Scharakteryzuj berylowce (2 grupę w układzie okresowym pierwiastków chemicznych), na podstawie prawa okresowości pierwiastków w ujęciu mikroskopowym.
 - Atomy berylowców posiadają po dwa elektrony walencyjne na ostatniej powłoce elektronowej, ale liczba powłok elektronowych w atomie pierwiastka wyższego okresu jest większa od liczby powłok elektronowych atomu pierwiastka niższego okresu.
 - Atomy berylowców posiadają po dwa elektrony walencyjne na ostatniej powłoce elektronowej, ale liczba powłok elektronowych w atomie pierwiastka wyższego okresu jest mniejsza od liczby powłok elektronowych atomu pierwiastka niższego okresu.
 - Atomy berylowców posiadają elektrony walencyjne w ilościach zgodnych z ich liczbami atomowymi, ale charakteryzują się jednakową liczbą powłok elektronowych.
 - Atomy berylowców posiadają po dwa elektrony walencyjne na tej samej – drugiej powłoce elektronowej, a właściwości pierwiastków powtarzają się okresowo.
- Wybierz poprawną konfigurację elektronową atomu rubidu.
 - $\text{K}^2\text{L}^8\text{M}^8\text{N}^8\text{O}^1$
 - $\text{K}^2\text{L}^8\text{M}^8\text{N}^8\text{O}^{11}$
 - $\text{K}^2\text{L}^8\text{M}^{18}\text{N}^8\text{O}^1$
 - $\text{K}^2\text{L}^8\text{M}^8\text{N}^{18}\text{O}^1$

6. Określ, czy podane sformułowania są prawdziwe - P, czy fałszywe - F.

1.	Cząsteczka węglanu sodu zbudowana jest z dwóch atomów sodu, trzech atomów tlenu i dwóch atomów węgla.
2.	Masa atomowa pierwiastka położonego w czwartym okresie i pierwszej grupie układu okresowego wynosi 39u.
3.	W trzech cząsteczkach tlenku siarki(IV) jest taka sama liczba atomów tlenu co w dwóch cząsteczkach tlenku siarki(VI).

- A. 1-P ; 2-P ; 3-P
 B. 1-F ; 2-P ; 3-P
 C. 1-F ; 2-F ; 3-F
 D. 1-F ; 2-P ; 3-F

7. Wskaż, który z uczniów prawidłowo przygotował 100g roztworu bromku wapnia o stężeniu 10%.

Adam	Odważył 1g soli na szkiełku zegarkowym na wadze, przesypał do zlewki, odmierzył w cylindrze 99g wody i przelał do zlewki, wymieszał bagietką.
Bartek	Odważył 10g soli na szkiełku zegarkowym na wadze, przesypał do kolby miarowej i dołał 90cm ³ wody.
Cezary	Odważył 10g soli na szkiełku zegarkowym na wadze, przesypał do zlewki, odmierzył w cylindrze 90cm ³ wody i przelał do zlewki, wymieszał bagietką.
Darek	Odważył na wadze 90g wody w kolbie stożkowej, odważył 10g soli na szkiełku zegarkowym na wadze i przesypał do kolby z wodą, wymieszał.

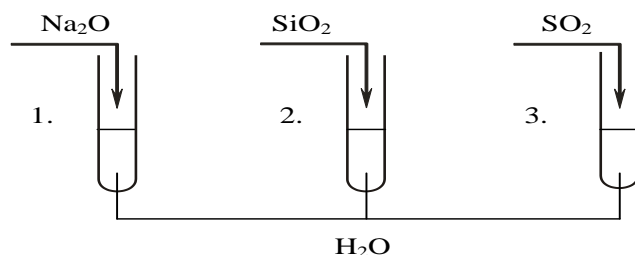
- A. Adam
 B. Bartek
 C. Cezary
 D. Darek

8. Wskaż, które z przedstawionych opisów poprawnie ilustruje przeprowadzenie doświadczenia i identyfikację gazu otrzymanego w wyniku termicznego rozkładu węglanu wapnia.

- A. Wydzielający się gaz należy wprowadzić do zlewki zawierającej wodę z odrobiną fenoloftaleiny.
 B. Wydzielający się gaz należy wprowadzić do zlewki z wodą wapienną.
 C. Wydzielający się gaz należy wprowadzić do wody wapiennej znajdującej się w kolbie z tubusem połączonej z żaroodporną probówką reakcyjną.
 D. Wydzielający się gaz należy wprowadzić do zlewki zawierającej zasadę sodową.

• **Informacja do zadań 9, 10.**

Wykonano doświadczenie według przedstawionego schematu:

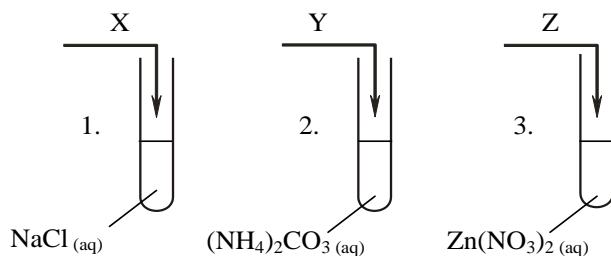
9. Zdecyduj, w której probówce po dodaniu oranżu metylowego roztwór zabarwi się na czerwono.

- A. We wszystkich.
- B. W 2. i 3. Probówce.
- C. Tylko w 2. probówce.
- D. Tylko w 3. probówce.

10. Wybierz numer próbki, w której powstała mieszanina niejednorodna.

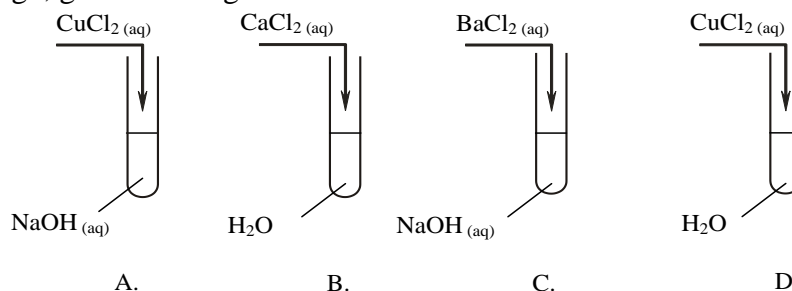
- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. Żadna.

11. Korzystając z tabeli rozpuszczalności uzupełnij schemat doświadczenia, tak dobierając odczynniki X, Y, Z by w każdej zlewce wytrącił się osad.

	substancja X	substancja Y	substancja Z
A.	AgNO ₃ - stały	AgNO ₃ - stały	NaOH - stały
B.	AgNO ₃ /aq/	ZnCl ₂ /aq/	Na ₂ CO ₃ /aq/
C.	AgCl - stały	Ca(OH) ₂ /aq/	CaSO ₄ - stały
D.	AgNO ₃ /aq/	FeSO ₄ /aq/	Na ₂ SO ₄ /aq/

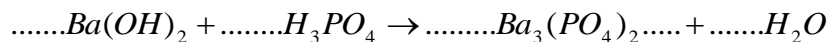
12. Korzystając z tabeli rozpuszczalności zaprojektuj doświadczenie w celu wytrącenia niebieskiego, galaretowatego wodorotlenku.

• **Informacja do zadań 13, 14.**

Uczeń przeprowadził reakcję mieszając wodne roztwory wodorotlenku baru i kwasu fosforowego(V).

13. Uzupełnij równanie przeprowadzonej reakcji.

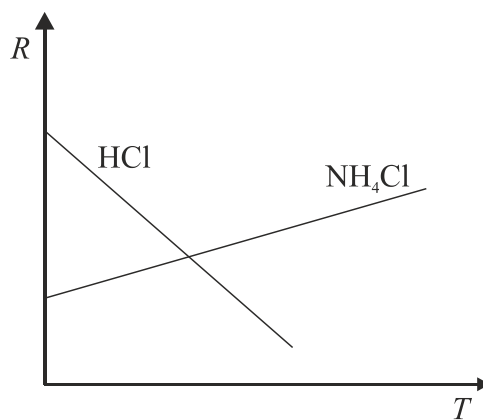
	Ba(OH) ₂	H ₃ PO ₄	Ba ₃ (PO ₄) ₂	H ₂ O
A.	3	2	1	6
B.	6	4	2 ↓	12
C.	3	2	1 ↑	6
D.	3	2	1 ↓	6

14. Odpowiedz: jakiego rodzaju reakcje przeprowadził uczeń.

- A. Zbojętnianie.
- B. Strącanie.
- C. Zbojętnianie i strącanie.
- D. Syntezę.

15. Korzystając z przedstawionego uproszczonego wykresu rozpuszczalności NH₄Cl, HCl w wodzie w zależności od temperatury sprawdź i odpowiedz: Jak zmienia się rozpuszczalność substancji NH₄Cl i HCl wraz ze wzrostem temperatury?

- A. Wraz ze wzrostem temperatury rozpuszczalność HCl w wodzie maleje, a rozpuszczalność NH₄Cl wzrasta.
- B. Wraz ze wzrostem temperatury rozpuszczalność HCl w wodzie wzrasta, a rozpuszczalność NH₄Cl maleje.
- C. Wraz ze wzrostem temperatury rozpuszczalność HCl w wodzie maleje i rozpuszczalność NH₄Cl maleje.
- D. Wraz ze wzrostem temperatury rozpuszczalność HCl w wodzie wzrasta i rozpuszczalność NH₄Cl wzrasta.

16. Korzystając z podanej rozpuszczalności KClO₃ w wodzie w zależności od wartości temperatury

Rozpuszczalność w 100g H ₂ O	5g	10g	20g	25g	35g
T [K]	273	303	323	338	353

oblicz masę KClO₃, którą można rozpuścić w 200g wody w T=323K, aby powstał klarowny, nasycony roztwór tej soli.

- A. Mniej niż 40g.
- B. Więcej niż 40g.
- C. Dokładnie 40g.
- D. Tylko 20g.

• **Informacja do zadań 17, 18.**

Masz do dyspozycji: sito, zlewki, cylindry miarowe, krystalizatory, lejki, sączi, palnik spirytusowy oraz odczynniki: wodę, zasadę sodową

17. Wybierz szkło i ewentualnie sprzęt laboratoryjny oraz odczynniki niezbędne do rozdzielania mieszaniny soli kuchennej (NaCl) i krzemionki (SiO₂).

- A. Zlewka, krystalizator, lejek, sączelek oraz woda.
- B. Zlewka, cylinder miarowy, palnik spirytusowy oraz woda.
- C. Zlewki i sito.
- D. Zlewka, krystalizator, lejek, sączelek oraz zasadę sodową.

18. Wybierz kolejne czynności – metody, jakie należy wykonać podczas rozdzielania mieszaniny soli kuchennej (NaCl) i krzemionki (SiO₂).

- A. Rozsypać mieszaninę na sicie → wytrząsać → zsypaną do osobnych zlewek rozdzielone substancje.
- B. Do zlewki z mieszaniną dolać wodę → zdekantować roztwór do cylindra → ogrzewać pozostałość w zlewce nad płomieniem palnika spirytusowego.
- C. Do zlewki z mieszaniną dolać wodę → przesączyć mieszaninę przez sączelek umieszczony na lejku do krystalizatora → pozostawić roztwór w krystalizatorze do odparowania rozpuszczalnika.
- D. Do zlewki z mieszaniną dolać zasadę sodową → przesączyć mieszaninę przez sączelek umieszczony na lejku do krystalizatora → ogrzewać roztwór w krystalizatorze nad płomieniem palnika.

19. Oblicz, ile gramów węgla przereaguje z 160g tlenu, gdy łączą się one w stosunku masowym 3 : 8.

- A. 75g
- B. 60g
- C. 45g
- D. 30g

20. Oblicz stosunek wagowy Ca : C : O w węglanie wapnia.

- A. 10 : 3 : 12
- B. 1 : 1 : 3
- C. 40 : 12 : 16
- D. 10 : 3 : 6

UKŁAD OKRESOWY PIERWIĄTKÓW CHEMICZNYCH

masa atomowa [P] = 30,97
 symbol chemiczny pierwiastka P
 liczba atomowa 15
 nazwa pierwiastka fosfor

1	1,00 H wodór	2	4,00 He hel																	18
2	6,94 Li lit	9,01 Be beryl																	20,28 Ne neon	
3	22,99 Na sód	24,31 Mg magnez	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13 10,81 B bor	14 12,01 C węgiel	15 14,01 N azot	16 15,99 O tlen	17 18,99 F fluor	18 39,95 Ar argon		
4	39,10 K potas	40,08 Ca wapń	44,96 Sc skand	47,87 Ti tytan	50,94 V wanad	52,00 Cr chrom	54,94 Mn mangan	55,85 Fe żelazo	58,93 Co kobalt	58,69 Ni nikiel	63,55 Cu miedź	65,41 Zn cynk	69,72 Ga gal	72,64 Ge german	74,92 As arsen	78,96 Se selen	79,9 Br brom	83,79 Kr krypton		
5	85,47 Rb rubid	87,62 Sr stront	88,91 Y itr	91,22 Zr cyrkon	92,91 Nb niob	95,94 Mo molibden	98 Tc technet	101,07 Ru ruten	102,91 Rh rod	106,42 Pd pallad	107,87 Ag srebro	112,41 Cd kadm	114,82 In ind	118,71 Sn cyna	121,76 Sb antymon	127,6 Te tellur	126,9 I jod	131,29 Xe ksenon		
6	132,9 Cs cez	137,33 Ba bar	138,91 La lantan	178,49 Hf hafn	180,95 Ta tantal	183,84 W wolfram	186,21 Re ren	190,23 Os osm	192,22 Ir iryd	195,08 Pt platyna	196,97 Au złoto	200,59 Hg rtęć	204,38 Tl tal	207,20 Pb ołów	208,98 Bi bismut	209 Po polon	210 At astat	222 Rn radon		
7	237 Fr frans	226 Ra rad	227 Ac aktyn	261 Rf utherford	262 Db dubn	263 Sg seaborg	264 Bh bohr	265 Hs has	266 Mt meitner											

140,12 Ce cer	140,91 Pr prazeodym	144,24 Nd neodym	145 Pm promet	150,36 Sm samar	151,96 Eu europ	157,25 Gd gadolin	158,93 Tb terb	162,5 Dy dysproz	164,93 Ho holm	167,26 Er erb	168,93 Tm tul	173,04 Yb iterb	174,97 Lu lutet
232,04 Th tor	231,04 Pa protaktyn	238,03 U uran	237 Np neptun	244 Pu pluton	243 Am ameryk	247 Cm kiur	247 Bk berkel	251 Cf kaliforn	252 Es einstein	257 Fm ferm	258 Md hendelew	259 No nobel	262 Lr lorens

metale
niemetale
półmetale

**ROZPUSSZCZALNOŚĆ SOLI I WODOROTLENKÓW W WODZIE
(TEMP. 291-298K)**

	Na ⁺	K ⁺	NH ₄ ⁺	Mg ²⁺	Ca ²⁺	Sr ²⁺	Ba ²⁺	Ag ⁺	Cu ²⁺	Zn ²⁺	Al ³⁺	Mn ²⁺	Cr ³⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Pb ²⁺	Sn ²⁺	Sn ⁴⁺
OH ⁻	r	r	r	s	s	s	r	n	n	n	n	n	n	n	n	s	n	n
F ⁻	s	r	r	s	s	s	s	r	o	s	s	s	s	s	s	s	r	r
Cl ⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	r	r	r	r	s	r	r	s	r	r
Br ⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	r	r	r	r	s	r	r	s	r	r
I ⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	o	r	o	o	o	s	o	s	s	r
S ²⁻	r	r	r	o	o	o	o	n	n	n	o	n	o	n	n	n	n	n
SO ₃ ²⁻	r	r	r	s	s	s	s	s	s	s	o	s	o	s	o	s	o	o
SO ₄ ²⁻	r	r	r	r	s	s	n	s	r	r	r	r	r	r	o	n	r	r
NO ₃ ⁻	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	o	r
ClO ₃ ⁻	r	r	r	r	r	r	r	r	r	x	x	x	x	x	x	r	x	x
PO ₄ ³⁻	r	r	r	s	n	n	n	n	s	s	s	s	s	s	s	n	o	r
CO ₃ ²⁻	r	r	r	s	n	n	n	n	s	s	o	s	o	s	o	n	o	o
HCO ₃ ⁻	s	r	r	s	s	s	o	o	o	o	o	s	o	s	o	o	x	x
SiO ₃ ²⁻	r	r	o	n	n	o	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	o	o
CrO ₄ ²⁻	r	r	r	r	s	s	n	n	s	s	o	s	o	o	s	n	o	o

r - substancja dobrze rozpuszczalna
 s - substancja słabo rozpuszczalna (osad wytrąca się ze stężonego roztworu)
 n - substancja praktycznie nierozpuszczalna
 o - substancja w roztworze wodnym nie istnieje
 x - związek nie istnieje

BRUDNOPIS